

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A huoltajinaan B ja C

Päätös, jota valitus koskee

Helsingin hallinto-oikeus 18.1.2017 nro 17/0034/6

Asian aikaisempi käsittely

Sosiaali- ja terveyslautakunnan sosiaalihoito-osaston alainen viranhaltija on 8.6.2016 tekemällään päätöksellä hylännyt hakemuksen A:lle (synt. 2015) järjestettävästä palveluasumisesta.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan sosiaalihoito-osasto on päätöksellään 26.7.2016 (§ 32) pysyttänyt viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Helsingin hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään jättänyt tutkimatta vaatimuksen sosiaalihuollon asiakasmaksujen takaisin maksamisesta ja hylännyt valituksen sosiaali- ja terveyslautakunnan sosiaalihoito-osaston päätöksestä sekä oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan vaatimuksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

1. Tutkimatta jätetyiltä osin

Hallinto-oikeus ei voi ensiasteena ratkaista kysymystä A:n hoidosta perittävistä asiakasmaksuista. Vastaselityksessä esitetyt vaatimukset kaupungin velvoittamisesta maksamaan takaisin A:n vanhemmilta perityt asiakasmaksut on siten jätettävä tutkimatta.

2. Tutkituilta osin

2.1. Sovellettavat säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 4 §:n mukaan tämän lain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla. Pykälän 2 momentin mukaan sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, voidaan vammaiselle henkilölle antaa tämän lain mukaisia palveluja tai taloudellisia tukitoimia, jos 1 momentissa tarkoitetun muun lain nojalla annettavan palvelun tai etuuden saaminen viivästyy.

Terveys- ja hoitolain 25 §:n mukaan kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden kotisairaanhoidon. Kotisairaanhoidon on hoito- ja palvelusuunnitelman mukaista tai tilapäistä potilaan asuinpaikassa, kotona tai siihen verrattavassa paikassa moniammatillisesti toteutettua terveyden ja sairauksien hoitoa. Kotisairaanhoidossa käytettävät hoitosuunnitelman mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet sisältyvät hoitoon. Kotisairaalahoidon on määräaikaista, tehostettua kotisairaanhoidon hoitoa. Se voi olla perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon tai niiden yhdessä järjestämää toimintaa. Kotisairaalahoidon yhteydessä annettavat lääkkeet ja hoitosuunnitelman mukaiset hoitotarvikkeet sisältyvät hoitoon.

Vammais- ja palvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavallisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta palveluasumisen järjestämiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammais- ja palveluasetus) 10 §:n mukaan palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaalle jokapäiväiselle suoriutumiselle. Palveluja voivat olla avustaminen asumiseen liittyvissä toiminnoissa kuten liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaalle terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi.

Vammais- ja palveluasetuksen 11 §:n mukaan palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista.

suoriutumisessa jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti.

2.2. Asiassa saatu selvitys

A on syntynyt 2015. Kirurgian ja lastenkirurgian erikoislääkärin 12.5.2016 päivätyn lääkärinlausunnon mukaan A:lla on todettu kaulan, suunpohjan ja välikarsinan imutie-epämuodostuma. Kyseessä on synnynäinen imutie-epämuodostuma, joka tukkii hengitysteitä ja hengityksen turvaamiseksi tarvitaan hengitystieavanne.

A:lle on tehty trakeostomia 14.8.2015, minkä jälkeen hän on ollut sairaalahoidossa sekä -- sairaalassa että ajoittain HUS:n Lastenlinikalla 1.6.2016 asti. A on ollut kotiutettavissa alkuvuodesta 2016 alkaen edellyttäen, että hänelle järjestetään kotona ympärivuorokautinen hoitorinki. A:n äiti on hakenut 25.5.2016 saapuneella hakemuksella A:lle vammaispalvelulain nojalla järjestettävää asumispalvelua. Hakemuksessa kerrotaan, että A viettää yöt sairaalan osastolla valvonnan turvaamiseksi ja päivät kotona vanhempiensa hoidossa. Asumispalvelu koskisi ympärivuorokautista kotisairaanhoidoa A:n kotona.

A:n tarvitsemaa hoitoa koskien lääkärinlausunnossa 12.5.2016 kerrotaan, että A on saanut skleroterapiahoitoja imutie-epämuodostumaansa. Lausunnon mukaan imutie-epämuodostuma on niin laaja ja sellaisella alueella, että A:n hoidot tulevat jatkumaan pitkään. Trakeostomian tarveaika tulee olemaan useita kuukausia, mahdollisesti vuosia. Hoitoringin tarve perustuu lääketieteelliseen sairauden syyhyn ja se on osa synnynäisen imutie-epämuodostuman hoitoa. Lausunnon mukaan A:n ikäisellä lapsella, jonka hengitys on riippuvainen hengitystieavanteesta, tarvitaan ympärivuorokautinen hoitorinki, jotta hoito on turvallista. Hoitoringissä työskentelevien pitää osata trakeostomoidun lapsen perushoitoperiaatteet kuten muun muassa avanteeseen liittyvät puhdistustoimenpiteet, ylä- ja alahengitysteiden imutekniikat, trakeostomiakanyylin vaihto ja hallita toimintaohjeet ja toiminta myös hätätilanteissa, esimerkiksi trakeostomiakanyylin irrotessa. Hoitoringin järjestäminen kotiin sairaalan sijasta heti kuin mahdollista on tärkeä tavoite A:n normaalin kehityksen turvaamiseksi.

A kotiutui sairaalasta 1.6.2016. Asiakirjojen mukaan hänelle on järjestetty ostopalveluna terveydenhuoltolain 25 §:n mukainen ympärivuorokautinen hoitorinki kotiin kotisairaalapalveluna.

2.3. Hallinto-oikeuden arvio ja johtopäätökset

Vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet on tarkoitettu myös alaikäiselle vaikeavammaiselle lapselle silloin, kun lapsen erityistarpeet

hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioon ottaen edellyttävät vanhemmilta tavanomaisen vanhemmuuden ylittävää erityistä valvontaa ja huolenpitoa. Lapselle on järjestettävä vammaispalvelulaissa tarkoitettu palveluasuminen, mikäli lapsi tarvitsee jatkuvaluonteisesti vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti toisen henkilön apua. Vammaispalvelulain 4 §:n mukaan palveluja ja tukitoimia järjestetään toissijaisesti eli silloin, kun vammainen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja muun lain nojalla. Lain tarkoituksena on täydentää yleisiä sosiaalipalveluja.

Arvioitaessa edellytyksiä järjestää A:lle palveluasuminen vammaispalvelulain nojalla asiassa saadusta selvityksestä ilmenee, että A tarvitsee jatkuvaa valvontaa ja hoitoa trakeostomian vuoksi. A:n hoito edellyttää sairaanhoidon osaamista, mutta muilta osin hänen kehityksensä puheentulon kykyä lukuun ottamatta on ikätasoaan vastaavasti normaalia. Hallinto-oikeus arvioi, että näissä olosuhteissa, kun A:n tarvitsema hoito edellyttää pääasiassa sairaanhoidon osaamista, on kaupungin päätös järjestää A:n tarvitsema hoito terveydenhuoltolain 25 §:n mukaisena tehostettuna kotisairaanhoitona ollut lain mukaan perusteltua. Asiaa ei ole oikeudellisesti syytä arvioida toisin silläkään perusteella, että A:n tarvitseman palvelun järjestäminen tällä tavoin on A:n vanhemmille maksullista. Sosiaali- ja terveyslautakunnan sosiaalijaosto on näin ollen voinut hylätä A:n hakemuksen vammaispalvelulain nojalla järjestettävästä palveluasumisesta.

Jaoston päätöstä ei muuteta.

3. Oikeudenkäyntikulut.

Asian ratkaisuun nähden kaupunkia ei voida velvoittaa korvaamaan valtiolle sen varoista maksettavaksi määrättyjä kustannuksia.

Hallinto-oikeuden soveltamat oikeusohjeet

Hallintolainkäyttölaki 51 § 2 momentti
Perusteluissa mainitut

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

B ja C ovat valituksessaan vaatineet, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan. Lisäksi oikeudenkäyntikulut hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa on korvattava.

Vaatimustensa tueksi valittajat ovat uudistaneet aiemmin esittämänsä ja todenneet lisäksi muun ohella seuraavaa:

Jos A:n hoito edellyttää sairaanhoidon osaamista, on täysin selvää, että hallinto-oikeusvalituksessakin tarkemmin esitetyllä tavalla hän täyttää vammaispalvelulain palveluasumisen saamisedellytykset sairautensa ja sen aiheuttaman toimintakyvyn rajoitteen vuoksi. Hallinto-oikeuden päätöksestä syntyy käsitys, että A olisi niin sanotusti täysin normaali lapsi, mutta hän vain tarvitsee jatkuvasti sairaanhoidollista osaamista edellyttävää apua. Samalla argumentaatiolla voitaisiin hylätä lähes kaikki vammaispalvelulain palveluasumistapaukset. Vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen osalta ei ole mitenkään poissuljettu sitä, että avuntarve johtuu nimenomaan sairaudesta ja palvelut ja tukitoimet ovat nimenomaan sairaanhoidollisia. Tästä syystä hallinto-oikeuden johtopäätös siitä, että palvelutarpeeseen vastaaminen terveydenhuoltolain mukaisena kotisairaanhoitona olisi perusteltua, ei ole oikeusjärjestyksen mukainen. Lisäksi hallinto-oikeus on jättänyt arvioimatta asiassa sosiaalihuollon asiakkaan edun mukaisen parhaan ratkaisun, samoin lapsen edun.

Hallinto-oikeuden olisi tullut kumota kunnan päätös sekä palauttaa asia kunnan käsiteltäväksi ja vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen myöntämiseksi. Tästä johtuen hallinto-oikeuden olisi tullut käsitellä myös maksuasia ja velvoittaa kunta palauttamaan laittomasti määrätyt maksut. Kunta on hylätessään vammaispalvelulain mukaisesta palvelusta tehdyn hakemuksen samalla ottanut kantaa siihen, että sen näkemyksen mukaan annetuista palveluista tulee periä maksu.

Oikeudenkäynti on johtunut viranomaisen virheestä erityisesti sillä perusteella, että kunta ei ole päätöksenteossa arvioinut vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen saamisedellytyksiä, vaan on todennut muiden lakien mukaisten palvelujen riittävän. Kyse ei ole normaalitulkintatilanteesta, jollainen se olisi ollut, jos kunta olisi arvioinut saamisedellytyksiä. Kunta tulee velvoittaa korvaamaan oikeudenkäyntikulut siten kuin oikeusapulain 3 luvun 22 §:n 1 momentissa säädetään.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan sosiaalijaosto on antanut selityksen, jossa se on muun ohella todennut, että vammaispalvelulain mukaiset palvelut järjestetään niissä tapauksissa, joissa laissa säädetyt palvelujen myöntämisedellytykset täyttyvät ja joissa vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja ja tukitoimia muun lain nojalla. A:n kohdalla ei kumpikaan periaate täyty. Hän ei ole toimintakyvyltään vaikeavammaisen henkilö ja hänelle on myönnetty sopivia ja riittäviä palveluja muun lain nojalla.

B ja C ovat on antamassaan vastaselityksessä todenneet, että *A* on vaikeavammaisen henkilö, jolle palvelut on järjestettävä vammaispalvelulain nojalla.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan sosiaali- ja terveyslautakunta on antanut lisäselityksen, jossa on muun ohella todettu, että sosiaali- ja terveystoimessa on vireillä hakemus asiakasmaksujen palauttamisesta.

Lisäselitys on lähetetty tiedoksi *B:lle ja C:lle*.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.
2. *B:n ja C:n* oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 2 §:n mukaan vammaisella henkilöllä tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun ohella palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalveluasetuksen 10 §:n 1 momentin mukaan palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaalle jokapäiväiselle suoriutumiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuja palveluja voivat olla avustaminen asumiseen liittyvissä toiminnoissa kuten liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaalle terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi.

Vammaispalveluasetuksen 11 §:n mukaan palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista

suoriutumisessa jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti.

Terveystieteiden lain 25 §:n 1 momentin mukaan kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden kotisairaanhoidon palvelu. Kotisairaanhoidon palvelu on hoito- ja palvelusuunnitelman mukaista tai tilapäistä potilaan asuinpaikassa, kotona tai siihen verrattavassa paikassa moniammatillisesti toteutettua terveyden ja sairaanhoidon palvelua.

Pykälän 2 momentin mukaan kotisairaanhoidon palvelu on määräaikaista, tehostettua kotisairaanhoidon palvelua. Se voi olla perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon tai niiden yhdessä järjestämää toimintaa.

Asiassa esitetty selvitys ja asian oikeudellinen arviointi

Vuonna 2015 syntyneellä A:lla on synnynnäinen imutie-epämuodostuma. Tästä johtuen hänelle on asennettu hengitystieavanne (trakeostomia) elokuussa 2015. A on ollut sairaalahoitossa kesäkuuhun 2016 asti. Toukokuussa 2016 kirurgian ja lastenkirurgian erikoislääkärin antaman lausunnon mukaan imutie-epämuodostuma on niin laaja ja sellaisella alueella, että hoidot tulevat jatkumaan pitkään. Henkitorviavanteen tarveaika ei pystytä tässä vaiheessa arvioimaan, mutta se tulee joka tapauksessa olemaan kuukausia, mahdollisesti vuosia. Lääkärin mukaan hoitoringin tarve perustuu lääketieteelliseen sairauden syyhyn ja se on osa synnynnäisen imutie-epämuodostuman hoitoa. Pienellä lapsella, jonka hengitys on riippuvainen hengitystieavanteesta, tarvitaan ympärivuorokautinen hoitorinki, jotta hoito on turvallista.

A:lle on haettu vammaispalvelulain mukaista palveluasumista toukokuussa 2016 kaupungin vammaispalveluihin saapuneella hakemuksella. Hakemuksen mukaan A tarvitsee apua hengityksen valvonnassa ja turvaamisessa, limaimuissa, lipereiden ja kanyylin vaihdossa, avanteen puhdistuksessa sekä peseytymisessä, liikkumisessa ja kommunikoinnissa. Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnan sosiaali- jaoston alainen viranhaltija on kesäkuussa 2016 tekemällään päätöksellä hylännyt hakemuksen A:lle järjestettävästä palveluasumisesta. Sosiaalijaosto on heinäkuussa 2016 tekemällään päätöksellä pysyttänyt viranhaltijan päätöksen.

Korkein hallinto-oikeus toteaa esitetyn selvityksen perusteella olevan selvää, että A:n tarvitsema hoito ja huolenpito poikkeavat merkittävästi vastaavan ikäisen terveen lapsen tarvitsemasta hoidosta ja huolenpidosta. A:n sairautta koskeva avun tarve koostuu hengityksen turvaamiseen ja henkitorviavanteen käytön mahdollistamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Sitä, kuinka pitkäaikainen tämä avun tarve on, ei ole vielä ainakaan toukokuussa 2016 pystytty arvioimaan. Kirurgian ja lastenkirurgian

erikoislääkärin mukaan henkitorviavannetta tarvitaan mahdollisesti vuosia tai ainakin kuukausia.

A:n erityinen avun ja tuen tarve on nyt kysymyksessä olevassa kehityksen vaiheessa liittynyt edellä selostetuin tavoin imutie-epämuodostuman hoitoon. Hengityksen turvaamisen ja henkitorviavanteen käytön mahdollistamisen lisäksi A on tarvinnut jatkuvan aikuisen henkilön avun ja tuen selviytyäkseen tavanomaisista elämän toiminnoistaan. Avun tarve on tältä osin kuitenkin pääasiassa vastannut sellaista avun tarvetta, joka on kaikilla saman ikäisillä pienillä lapsilla.

Korkein hallinto-oikeus toteaa, että A ei ole ollut silloin, kun valituksenalainen hallinto-oikeuden päätös ja sitä koskevat kaupungin päätökset on tehty, vammaispalvelulain 2 §:ssä tarkoitettu henkilö, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. Hakemus vammaispalvelulain mukaisesta palveluasumisesta on tästä syystä voitu hylätä ja A:n sairaudesta johtuva hoito ja huolenpito voitu järjestää terveydenhuoltolain mukaisena kotisairaalahoitona.

Tämän vuoksi ja kun otetaan huomioon korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen muuttamiseen ei ole perusteita.

2. A:lle on myönnetty oikeusapu ilman omavastuuta. Asiassa ei ole esitetty, että A:lle olisi syntynyt asiassa muita kuin oikeusavun jo kattamia oikeudenkäyntikuluja. Tämän vuoksi vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa on hylättävä.

Oikeusapu

Oikeustieteen maisteri Jukka Kumpuvuorelle maksetaan oikeusapulain nojalla vaatimuksen mukainen palkkion määrä 440 euroa ja arvonnlisäveron määrä 105,60 euroa eli yhteensä 545,60 euroa. Mainittu määrä jää valtion vahingoksi.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot

Korkein hallinto-oikeus:

Irma Telivuo
oikeusneuvos

Leena Äärilä
oikeusneuvos

Mikko Pikkujämsä
oikeusneuvos

Timo Rabinä
oikeusneuvos

Antti Pekkala (t)
oikeusneuvos

Anna Heikkilä
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös

Jäljennös

A huoltajinaan B ja C, maksutta

Helsingin hallinto-oikeus

Sosiaali- ja terveyslautakunnan sosiaali- ja terveysosasto